

Hoezo de wapenindustrie boycotten? Het is ook voor pensioenfondsen een zéér verantwoorde belegging.

Posted on 28 februari 2024 by Menno Tamminga

'Pief, paf, poef!' roepen bij gebrek aan kogels is geen adequate landsverdediging. In 2015 maakte RTL een reportage over het dreigende gebrek aan munitie en werd het Nederland van 'pief, paf, poef!' geconfronteerd met de gevolgen van politieke desinteresse en jarenlange bezuinigingen op Defensie.

Poetins inval, twee jaar geleden, in Oekraïne, nadat hij in 2014 al de Krim had geannexeerd, heeft de noodzaak van een robuuste Nederlandse én Europese defensie politieke urgentie gegeven. De generaals laten sindsdien geen gelegenheid voorbij gaan om hun hart te luchten over de tekorten. Te weinig technici. Tekort aan oefenruimte. Tekort aan materieel. Maar ook steeds: tekort aan steun van de financiële wereld.

Dit zei generaal Onno Eichelsheim, Commandant der Strijdkrachten (CDS) en dus onze hoogste militair, twee maanden geleden in *NRC Handelsblad*: 'Banken wilden

lang niet veel te maken hebben met de defensie-industrie. Die houding is aan het veranderen, maar het is voor een bedrijf dat bijvoorbeeld militaire voertuigen maakt nog steeds niet makkelijk om een banklening te krijgen. Daar is nog wat te halen.'

De clusterbommen van *Zembla* deden hun werk

Waar nog meer te 'halen' is, in geld én in maatschappelijke ruggensteun, is de pensioenwereld. Vorige week nam de politieke superieur van Eichelsheim, demissionair minister van Defensie Kajsa Ollongren (D66), de pensioenwereld op de korrel. BNR had vastgesteld dat de vijf grootste Nederlandse pensioenfondsen ondanks oproepen van het parlement én van de militairen geen extra geld beleggen in defensiebedrijven. Ollongren tegen BNR: 'Ik zeg wel eens: wil je onderdeel zijn van het probleem, of van de oplossing?'

Hoe komt de pensioenwereld aan de huiver voor beleggingen in de defensiewereld? En moet dat zo blijven?

Wie het spoor terug probeert te volgen naar de bron van de angst voor beleggingen in de wapenindustrie, komt uit bij een uitzending van *Zembla* in maart 2007. Pensioenfondsen publiceerden toen nog geen gegevens over beleggingen in individuele bedrijven. Nu doen ze dat, met maanden vertraging wel. Een gespecialiseerd onderzoeksbureau had voor *Zembla* in kaart gebracht in welke wapenbedrijven de pensioenwereld belegde, met name in de productie van clusterbommen. De combinatie van hartverscheurende beelden van de slachtoffers en de (kennelijk onwetende) keurige geklede pensioenbazen, deed zijn werk.

De Tweede Kamer drong aan op maatregelen. Die kwamen er: een wet die beleggingen verbood van bedrijven die clustermunitie maken.

Sinds *Zembla* en deze wet zijn aandelen van defensiebedrijven 'verdacht'. Inmiddels valt de wapenindustrie in dezelfde categorie als tabaksproducenten, fossiele energiebedrijven (Shell en BP) en bedrijven die gebruik maken van kinderarbeid. Ze stinken.

Grote pensioenfondsen sluiten deze sectoren geheel of grotendeels uit van hun beleggingskeuzes. De vraag is: moet een pensioenfonds op morele en/of ideologische gronden specifieke beleggingen bij voorbaat uitsluiten? Of moeten in het belang van pensioengerechtigden andere overwegingen, zoals

rendementsperspectief, ook beoordeeld worden, waarna men vervolgens een beslissing neemt. Dan kan de belegging op morele gronden nog wel afvallen, maar is toch het héle plaatje bekeken.

Munitie is een topbelegging

BNR becijferde dat de vijf grootste Nederlandse pensioenfondsen voor 1,4 miljard euro beleggingen in defensiebedrijven hebben. Dat is 0,1 procent van hun kolossale vermogen. Dus ik dacht: laat ik de proef op de som nemen. Welke van deze vijf belegt in Rheinmetall, een Duits defensieconcern met 33.700 werknemers? Van vrachtwagens en wapensystemen tot munitie.

De meest actuele cijfers over beleggingen dateren van eind vorig jaar of eerder. ABP heeft voor 26 miljoen euro in Rheinmetall belegd, Pensioenfonds Zorg en Welzijn ruim 3 miljoen en de industriepensioenfondsen PME en PMT en het Bouwpensioenfonds niks. PMT heeft Rheinmetall uitgesloten van zijn beleggingen vanwege de productie van witte fosfor. Leuk weetje: Pensioenfonds Zorg en Welzijn zet Rheinmetall in de sector kapitaalgoederen, niet in wapens of defensie. Schrikt de belegging anders de achterban af?

Twee jaar geleden, aan de vooravond van Poetins inval was de koers van Rheinmetall 92 euro. Nu 422 euro. Het klinkt cynisch, maar het moet toch gezegd: als oorlog uitbreekt en de Duitse bondskanselier Olaf Scholz spreekt van een *Zeitenwende*, een historisch keerpunt naar een sterke defensie, dan lijkt me dat een moment om deze aandelen te kopen.

Nog een voorbeeld, dichter bij huis. De F-35. Een of twee van deze gevechtsvliegtuigen zie ik weleens overkomen. Noem het kinderlijk en naïef, maar mij geeft dat een goed gevoel. Goed dat defensie er is.

De belangrijkste producent van de F-35 is het Amerikaanse concern Lockheed Martin. Nederlandse industriële bedrijven zijn betrokken bij de ontwikkeling van het toestel. Toch beleggen de industriepensioenfondsen PME en PMT niet in Lockheed. Ook pensioenfonds ABP, waar de F-35-vliegers en het defensiepersoneel voor hun pensioen moeten sparen, belegt niet in Lockheed.

Waarom is beleggen in relevante defensiebedrijven belangrijk? Voor de bedrijven zelf betekent het een hogere beurswaarde, meer financiële slagkracht en ruimte

voor uitbreiding. Voor de pensioenfondsen: genoeg rendementsperspectief.

De pensioenwereld blameert zich

ABP kondigde vorig jaar aan 250 miljoen te investeren in zorgwoningen en betaalbare huurwoningen om de tekorten op de woningmarkt te verlichten. Waarom steekt ABP zo'n bedrag, of een veelvoud daarvan, niet extra in defensiebedrijven? Dan laat ABP zien dat zij de roep van de achterban om financieel engagement serieus neemt. Andere pensioenfondsen kunnen dat voorbeeld volgen.

De pensioenwereld heeft de mond vol over maatschappelijk verantwoord beleggen. Over diversiteit. Over duurzaamheid. Over antifossiel. Het is tijd voor verandering. Een *Zeitenwende*. Met schraal kapitaal voor defensiebedrijven blameert de pensioenwereld zich. De aandelen van producenten van wapens waarmee Nederland zich verdedigt zijn óók maatschappelijk verantwoorde beleggingen.

Menno Tamminga *is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.*

Wynia's Week *wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan* ***HIER****. Hartelijk dank!*